

Лілік Ольга

ORCID 0000-0002-5187-1944
Researcher ID GQB-0015-2022

Доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри української мови і літератури,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(м. Чернігів, Україна) E-mail: lilik8383@ukr.net

Сазонова Олена

ORCID 0000-0001-6633-2348

Кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови і літератури,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(м. Чернігів, Україна) E-mail: olena-olena.09@ukr.net

ПЛАНУВАННЯ, ОРГАНІЗАЦІЯ Й РЕАЛІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ (УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ)

У статті окреслено особливості планування, організації й реалізації освітньої діяльності з підготовки магістрів (учителів української мови і літератури).

Мета публікації – продемонструвати, як враховуються рекомендації Міністерства освіти і науки України щодо модернізації вищої освіти, переосмислення теоретичних підходів і накопиченої практики роботи закладів освіти з підготовки здобувачів другого рівня вищої освіти, а також як узгоджується освітня програма за предметною спеціальністю 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) в процесі її реалізації.

Методологія. У процесі наукового пошуку використано комплекс різних методів, які забезпечили вірогідність і об'єктивність дослідження, зокрема: аналіз нормативно-правової бази й наукової літератури – з метою визначення стану розробленості проблеми й перспектив її дослідження; зіставлення – для порівняння поглядів різних учених на досліджувану проблему; індукції та дедукції, систематизації й узагальнення – для формулювання висновків.

Дослідження здійснене на основі поєднання положень низки методологічних підходів, зокрема: компетентнісного (для визначення інтегральної, загальних і фахових компетентностей здобувачів освіти), діяльнісного (залучення стейкхолдерів, випускників і здобувачів до обговорення й оцінювання освітньої програми), аксіологічного (врахування особливостей формування «гнучких навичок» і ціннісно-світоглядних орієнтирів майбутніх учителів-словесників) – які застосовані на засадах взаємодоповнюваності й відповідності меті дослідження.

Наукова новизна. Автори статті схарактеризували освітньо-професійну програму 014.01 Середня освіта. Українська мова і література, що реалізується на базі Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка й була акредитована 2021 року Національним агентством забезпечення якості вищої освіти, у контексті вимог сьогодення і євроінтеграційних процесів.

Висновки. У статті наголошено на оригінальних елементах програми, запропоновано для ознайомлення кілька вибіркового навчальних дисциплін. Констатовано, що програма не є застиглою та герметичною, вона зорієнтована на визначення рівня засвоєння системи наукових знань, що характеризує загальні основи педагогіки; з'ясування рівня сформованості системи аналітичних, прогностичних, проєктивних та рефлексивних умінь, що визначають рівень теоретичної діяльності педагога; з'ясування рівня сформованості системи організаторських та комунікативних умінь, що характеризують практичну готовність учителя української мови та літератури старшої школи до здійснення своїх функцій.

Ключові слова: освітня програма, учителі української мови і літератури, магістр, освітні компоненти, вибірково компоненти, кваліфікаційна робота.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. На початку XXI століття в умовах розширення міжнародних наукових і соціальних зв'язків на часі є проблема модернізації змісту та форм національної системи освіти в контексті світових освітніх трендів, інтеграції до Європейського співтовариства та переходу до Нової української школи.

Актуальність пропонованого дослідження зумовлена викликами суспільства, тенденціями світової освіти, що призводить до перманентних змін і трансформацій української освітньої галузі. Крім того, як ніколи, продовжує зростати потреба в нестандартно мислячих, творчих особистостях, із розвиненим умінням конструювати, оцінювати, раціоналізувати. Одним із першочергових завдань є підготовка висококваліфікованих фахівців за предметною спеціальністю 014.01 Середня освіта (Українська мова і література), галузі знань – 01 Освіта, освітнього ступеня магістр, здатних до самостійного науково-педагогічного дослідження, до навчально-виховної діяльності, самоосвіти та самовдосконалення, до забезпечення якісного освітнього процесу шляхом реалізації інноваційних освітніх технологій. Педагогічні заклади вищої освіти мають відповісти на суспільний запит щодо підготовки вчителя української мови і літератури, здатного працювати в сучасному освітньому просторі, продукувати педагогічні ідеї, розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, володіти методологією наукового пізнання зі спеціальності, проводити власне наукове дослідження у філологічній сфері освіти.

Ця проблема особливо актуалізується в умовах військової агресії з боку Російської Федерації, що безпосередньо пов'язана із тривалою русифікацією й інформаційною кампанією, організованою передусім у прикордонних областях, однією із яких є Чернігівська. Відповідно, постає необхідність розроблення й реалізації послідовної державної політики, спрямованої на формування національно свідомої особистості в контексті середньої освіти. Важливу роль у цьому процесі мають відігравати учителі української мови і літератури, які власним прикладом і засобами навчальних дисциплін мають сприяти формуванню духовно багатой, національно свідомої особистості учня.

Аналіз основних досліджень і публікацій з порушеної проблеми. Варто наголосити, що на сьогодні проблеми професійної підготовки майбутніх учителів-словесників стали предметом обговорення під час низки вебінарів, круглих столів, засідань проектних груп. Проте бракує ґрунтовних аналітичних матеріалів з описом досвіду розроблення, впровадження й акредитації відповідних освітньо-професійних програм. Джерелом для дослідження й запозичення досвіду можуть слугувати безпосередньо освітні програми й відомості самоаналізу, звіти експертів Національного агентства забезпечення якості вищої освіти. З-поміж наукових публікацій у процесі дослідження взято до уваги статті М. Баландіної, В. Кубко [1], Ю. Федорченко [5], Т. Бондар [2], у яких окреслено підходи до проектування й реалізації освітніх програм. Водночас аналіз наукових публікацій із зазначеної проблеми дає підстави для висновку, що в сучасному освітньому середовищі є запит на публікації з описом досвіду планування, впровадження й реалізації освітніх програм різного рівня вищої освіти.

Формулювання мети статті. Мета дослідження – продемонструвати, як враховуються рекомендації Міністерства освіти і науки України щодо модернізації вищої освіти, переосмислення теоретичних підходів і накопиченої практики роботи освітніх закладів з підготовки здобувачів II рівня вищої освіти та узгоджується освітня програма відповідно до кредитно-модульної системи в межах реалізації ОПП за предметною спеціальністю 014.01 Середня освіта (Українська мова і література). Досягнення поставленої мети передбачало розв'язання таких завдань: висвітлити основні віхи розвитку освітньої програми, окреслити її структуру, змістове наповнення, окреслити обов'язкові освітні компоненти, що забезпечують реалізацію зазначеної програми й формування визначених компетентностей, а також вибіркові компоненти, що сприяють увиразненню професійних векторів, заявлених в освітній програмі.

Висвітлення процедури теоретико-методологічного дослідження із зазначенням методів. У процесі наукового пошуку використано комплекс різних методів, які забезпечили вірогідність і об'єктивність дослідження, зокрема: аналіз нормативно-правової бази й наукової літератури – з метою визначення стану розробленості проблеми й перспектив її дослідження; зіставлення – для порівняння поглядів різних учених на досліджувану проблему; індукції та дедукції, систематизації й узагальнення – для формулювання висновків.

Дослідження здійснене на основі поєднання положень низки методологічних підходів, зокрема: компетентнісного (для визначення інтегральної, загальних і фахових компетентностей здобувачів освіти), діяльнісного (залучення стейкхолдерів, випускників і здобувачів до обговорення й оцінювання освітньої програми), аксіологічного (врахування особливостей формування «гнучких навичок» і ціннісно-світоглядних орієнтирів майбутніх учителів-словесників) – які застосовані на засадах взаємодоповнюваності і відповідності меті дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Підготовка вчителів української мови і літератури в Чернігівському державному педагогічному університеті імені Т.Г. Шевченка (на сьогодні – Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка) започаткована 1 липня 2006 року зі створенням філологічного факультету, а зокрема кафедри української мови й літератури, а підготовка магістрів – майбутніх учителів української мови і літератури – здійснюється в закладі вищої освіти з 2011 року.

За період свого функціонування освітньо-професійна програма підготовки майбутніх учителів української мови і літератури на другому рівні вищої освіти зазнавала змін відповідно до вимог нормативних документів Міністерства освіти і науки України, які відображали процеси, що відбувалися в країні та у світі. Попередній варіант освітньо-професійної програми 014.01 Середня освіта. Українська мова і література для освітнього ступеня «магістр» був розроблений 2017 року з урахуванням чинних на той час вимог. Ця освітня програма спрямовувалася на підготовку магістра середньої освіти, викладача української мови і літератури й передбачала опанування магістрантами предметних спеціалізацій – «Художня культура», «Редагування освітніх видань», «Мова і література (англійська)».

Упродовж наступних кількох років ОП зазнала деяких змін, і, як результат, у 2021 році була подана для акредитування ОПП, що передбачала підготовку вчителя української мови і літератури закладів загальної середньої освіти, саме тому в ній гармонійно поєднана педагогічна основа з філологічними знаннями, вміннями та навичками, що дає змогу забезпечити майбутнім учителям фундаментальну теоретичну й практичну підготовку для набуття здатності виконувати професійні завдання й обов'язки, а також можливість продовження навчання на третьому рівні вищої освіти – в аспірантурі.

Ця освітньо-професійна програма підготовлена проектною групою кафедри української мови і літератури Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка на чолі з доктором педагогічних наук О.О.Лілік [0], відображає один з можливих варіантів до організації навчання майбутніх учителів галузі знань – 01 Освіта, освітнього ступеня «магістр», вона постала в результаті тривалого вивчення досвіду акредитації подібних освітніх програм, урахування помилок, допущених під час акредитування подібної освітньої програми на першому рівні вищої освіти, а також консультувань зі стейкхолдерами й випускниками. Освітньо-професійна програма представлена низкою логічно-пов'язаних документів, підготовлених та затверджених закладом вищої освіти з урахуванням удосконалення системи підготовки майбутніх учителів української мови і літератури.

Загальна характеристика освітньо-професійної програми, яка розміщена на офіційному сайті університету, містить такі аспекти: кваліфікація здобувача вищої освіти, форма, термін навчання, випускова кафедра, загальні відомості про тип диплома та обсяг програми, про цикл/рівень, схарактеризовано діяльність випускників, зазначено мету освітньо-професійної програми, чітко сформульовано програмні результати навчання (ПРН), із детальними вказівками щодо знань, умінь, здатностей випускників, перелік освітніх (нормативних і вибіркових) компонент, їхню логічну послідовність, а також форму підсумкової атестації здобувачів вищої освіти [0].

Переконані, що освітньо-професійна програма містить необхідні складники для її реалізації, а всі освітні компоненти, передбачені навчальним планом, відповідають суспільним тенденціям та корелюють із вимогами Концепції «Нова українська школа», Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Постанов Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій».

Змістове наповнення компетентностей (інтегральна, загальні та фахові) випускника й програмні результати навчання, що формуються в процесі реалізації ОПП, уможливають використання здобувачами вищої освіти набутих фундаментальних теоретичних знань із урахуванням отриманих навичок, забезпечать здатність молодого фахівця успішно розв'язувати нагальні завдання в швидкозмінюваному середовищі, сприятимуть глибокому розумінню методології педагогічної творчості.

Відповідно до концепції педагогічної освіти на практичну підготовку виділено 30 кредитів, у межах яких передбачено проходження виробничої (педагогічної) (у старших класах ЗСО) й науково-дослідної практики, що створить додаткові можливості для здійснення діялісного підходу, диференціації освітнього процесу, розвитку індивідуальних здібностей здобувачів вищої освіти, критичного мислення, задоволення інформаційно-освітніх запитів і потреб, врешті, для розкриття творчого потенціалу майбутнього вчителя української мови і літератури.

Форма підсумкової атестації здобувачів вищої освіти – написання та захист кваліфікаційної роботи, безперечно, сприятиме засвоєнню методики організації науково-дослідної роботи, а робота над науковим дослідженням під керівництвом викладачів сформує вміння правильно організувати науковий пошук, оформляти отримані результати відповідно до пропонованих вимог і нормативних документів, самостійне наукове мислення, дозволить обґрунтовано вибирати об'єкт вивчення, розширить коло знань про сучасні методи філологічного дослідження. Обов'язковість виконання магістерського дослідження зумовлена тим, що освітня програма спрямована передусім на підготовку вчителів до роботи в старших класах, де учні можуть виконувати різноманітні науково-дослідницькі проекти, зокрема в Малій академії наук, а також орієнтацією магістрів на продовження освіти в аспірантурі. У контексті реалізації студентоцентристського підходу здобувачі мають змогу обрати напрям досліджень (педагогіка, українська мова, українська література чи методики їх навчання).

ОПП містить детальний перелік загальних (ЗК) та фахових компетентностей (ФК), якими мають оволодіти випускники після засвоєння програми, вибір яких зумовлений кваліфікацією «Другий ступінь вищої освіти, магістр в галузі 01 Освіта /Педагогіка; спеціальність: 014 Середня освіта; предметна спеціальність: 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)». Цикл професійної підготовки (34 кредити), вважаємо, логічно структурований, нормативні навчальні дисципліни сприятимуть

вибудовуванню професійної діяльності відповідно до сучасних вимог, уміння аналізувати мовознавчі та літературознавчі проблеми. Завдяки їх опануванню випускники володітимуть теоретичними підходами, а також методами, формами, прийомами, необхідними для досягнення поставлених завдань. Цінності програмі надає, переконані, введення до нормативних навчальних дисциплін курсу «Іноземна мова в академічному спілкуванні» (3 кредити), що гарантує узгодженість із загальнодержавними вимогами щодо посилення англійської підготовки, організації діалогічного освітнього середовища, сприяє розширенню професійних можливостей майбутнього учителя української мови і літератури.

Представлені матриці відповідних програмних компетентностей обов'язковим компонентам освітньої програми та матриця забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідним компонентам освітньої програми, на нашу думку, відповідають компетентнісній моделі магістра освіти за спеціальністю 014.01 Середня освіта. Українська мова і література в галузі 01 Освіта/ Педагогіка.

Важливо, що освітньо-професійна програма містить дисципліни вільного вибору студентів (23 кредити), що уможливило реалізацію індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів вищої освіти. Заслуговує на увагу, що усі освітні компоненти, передбачені навчальним планом, враховують потреби регіону, передусім Чернігівщини.

Працюючи над укладанням програми, робоча група враховувала побажання випускників і здобувачів другого року підготовки за попередньою ОПП. Тож до обов'язкових навчальних дисциплін введено низку нових курсів, зокрема «Педагогічний менеджмент», «Технології наукового дослідження», «Тенденції розвитку української літератури Х – поч. ХХ ст.». Наголосимо, що до магістратури мають змогу вступати як випускники бакалаврату за цією ж освітньою програмою, так і випускники інших освітніх програм, інколи непов'язаних з філологією, тому викладачі мають обирати оптимальний підхід, щоб навчальні курси були цікавими і корисними для різних категорій здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем магістр.

З-поміж вибіркових навчальних дисциплін циклу професійної підготовки було запропоновано такі: «Компаративістика», «Український правопис: практичне застосування», «Художні системи в українській літературі ХХ-ХХІ ст.», «Науковий аналіз літературного твору», «Формування комунікативно-стратегічної компетентності сучасного педагога», «Технології вивчення теоретико-літературних понять у старшій школі», «Українська мова в науково-педагогічній комунікації», «Еволюція малих прозових жанрів (ХІХ-ХХІ ст.)».

Зупинимося більш детально на курсі «Еволюція малих прозових жанрів (ХІХ-ХХІ ст.)», актуальність якого зумовлена змінами в програмах з української літератури, де передбачено, що уроки української літератури покликані забезпечити очікування суспільства та вимоги держави в галузі освітнього простору, «виробити алгоритм прочитання художніх творів різних естетичних систем, напрямів, жанрів, стилів», а також необхідністю переосмислення низки питань сучасної генології в руслі загальних тенденцій розвитку інформаційно-освітнього простору. Курс підкріплений навчальним посібником «Українська мала проза: гібридні форми в історико-літературному процесі кінця ХІХ – початку ХХІ ст. (контекст інформаційно-освітнього простору)» (автори Лілік О.О., Сазонова О.В., Янкова Н.І.) [3], розрахований він на викладачів і студентів філологічних факультетів закладів вищої освіти і вчителів-словесників. Автори посібника доводять важливість формування критичного мислення, інформаційної грамотності здобувачів вищої освіти – майбутніх учителів-філологів, а відтак пропонують до кожного підрозділу систему завдань, виконання яких передбачає застосування онлайн-інструментів, розвиток творчого потенціалу студентів, формування вмінь проводити літературно-мистецькі паралелі, робити висновки й узагальнення. Наголосимо, що методичний інструментарій поданий у навчальному посібнику став результатом участі викладачів із групи забезпечення освітньо-професійної програми в грантовому проєкті «Інфомедійна грамотність: навчись сам – навчи інших» міжнародного проєкту «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність», що реалізується Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) за підтримки Посольств Великої Британії та США в Україні у партнерстві з Міністерством освіти і науки України й Академією Української Преси.

Важливою складовою завершального етапу навчання в магістратурі передбачено проведення підсумкової атестації для освітнього ступеня «магістр», що забезпечено захистом випускової кваліфікаційної роботи (магістерської). Для унаочнення цієї частини було розроблено навчально-методичний посібник для державної підсумкової атестації освітнього ступеня «магістр» спеціальності 014.01 Середня освіта «Українська мова і література», укладений О. О. Лілік, доктором педагогічних наук, доцентом кафедри української мови і літератури НУЧК імені Т. Г. Шевченка, О. В. Сазоновою, кандидатом філологічних наук, доцентом кафедри української мови і літератури НУЧК імені Т. Г. Шевченка – «Кваліфікаційні роботи в системі професійної підготовки учителів української мови і літератури: навчально-методичний посібник», Чернівці: НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2021. 84 с. Укладачі узагальнюють та систематизують проблематику дисциплін літературознавчого циклу, а також курсів з лінгвістичного циклу, спонукають розвивати уміння впровадження педагогічно доцільних інновацій відповідно до запропонованих критеріїв та принципів відбору. Автори у змістовій частині зазначають, що ідея компетентісно спрямованої освіти в Україні стає стрижневою інноваційною домінантою всіх основних перетворень у цій сфері. Підкреслено, що це передбачає кілька аспектів для розгляду: по-перше, з'ясування методології використання технології особистісного орієнтованого навчання під час вивчення предметів гуманітарного циклу та виявлення умов ефективного засвоєння студентами мовознавчих, літературознавчих та

методологічних знань, по-друге, формування відповідних умінь і навичок студентів як в усному, так і в писемному мовленні. В анотації до видання зауважено, що в матеріалах представлено систематизовану інформацію про основні принципи написання кваліфікаційних (магістерських) робіт для студентів філологічного факультету. Подано загальні вимоги до етапів виконання дослідження, його структури, обсягу, складових, а також технічні правила оформлення науково-дослідної роботи (цитування, посилання, бібліографічний опис видань, приклади скорочень слів). Зазначено обов'язки наукового керівника. Конкретизовано критерії оцінювання роботи. Подано зразки різноманітних необхідних для захисту документів із поясненням щодо їх виконання, запропоновано моделі реальних уривків із кваліфікаційних робіт. Навчально-методичний посібник покликаний допомогти магістрантам філологічних факультетів, аспірантам, широкому колу славістів, викладачам-філологам, педагогам профільних класів гуманітарного циклу інтегрувати проблематику дисциплін літературознавчого циклу.

Наголосимо, що виконання кваліфікаційної роботи було позначене взаємозв'язками із іншими освітніми компонентами, зокрема під час виробничої практики здобувачі проводили педагогічний експеримент у старших класах закладу загальної середньої освіти, у контексті науково-дослідної практики здійснювали апробацію матеріалів, у процесі опанування навчальної дисципліни «Технології наукового дослідження» опанували науковий інструментарій для філологічних і методичних пошуків.

Висновки та перспективи. У статті в узагальненому вигляді представлено досвід проведеної роботи над укладанням ОПП за предметною спеціальністю 014.01 Середня освіта (Українська мова і література), охарактеризовано зміст кожного структурного блоку питань, що визначають ключові проблеми, які має вміти розв'язувати випускник у процесі виконання своїх професійних функцій.

Закцентовано на обов'язкових і вибіркових компонентах програми, запропоновано для ознайомлення кілька вибіркових навчальних дисциплін. Безперечно, програма не є застиглою та герметичною, вона зорієнтована на визначення рівня засвоєння системи наукових знань, що характеризує загальні основи педагогіки; з'ясування рівня сформованості системи аналітичних, прогностичних, проєктивних та рефлексивних умінь, що визначають рівень теоретичної діяльності педагога; з'ясування рівня сформованості системи організаторських та комунікативних умінь, що характеризують практичну готовність учителя української мови та літератури старшої школи до здійснення своїх функцій.

Перспективними для подальших досліджень є удосконалення освітньої програми відповідно до рекомендацій експертів Національного агентства забезпечення якості вищої освіти, стейкхолдерів і випускників, а також розроблення навчальних дисциплін за вибором, як-от «Література Сіверського краю в історико-типологічному контексті», «Література письменників діаспори» тощо.

References

1. Баландіна М., Кубко В. Досвід проєктування освітньої програми з журналістики в Одеському національному політехнічному університеті. *Вісник Книжкової палати*. 2021. №4. С. 35-42.
Balandina, M., & Kubko, V. (2021). Dosvid proiektuvannia osvitnoi prohramy z zhurnalistyky v Odeskomu natsionalnomu politekhnichnomu universyteti [Experience in designing an educational program in journalism at Odesa National Polytechnic University]. *Visnyk Knyzhkovoї palaty [Bulletin of the Book Chamber]*, 4, 35-42.
2. Бондар Т. Важливість підготовки майбутніх учителів української мови та літератури в міжкультурному середовищі. URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/264567/260692>. (дата звернення: 12.01.2022).
Bondar, T. Vazhlyvist pidhotovky maibutnikh uchyteliv ukrainskoi movy ta literatury v mizhkulturnomu sere dovys hchi [The importance of training future teachers of the Ukrainian language and literature in an intercultural environment]. Available at: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/264567/260692>.
3. Лілік О. О., Сазонова О. В., Янкова Н. І. Українська мала проза: гібридні форми в історико-літературному процесі кінця XIX-початку XXI ст. (контекст інформаційно-освітнього простору). Чернівці: Десна Поліграф, 2022. 292 с.
Lilik, O. O., Sazonova, O. V., & Yankova, N. I. (2022). Ukrainiska mala proza: hibrydni formy v istoryko-literaturnomu protsesi kintsia XX – pochatku XXI st. (kontekst informatsiino-osvitnoho prostoru) [Ukrainian small prose: hybrid forms in the historical-literary process of the late 19th and early 21st centuries. (context of informational and educational space)]. Chernihiv: Desna Polihraf.
4. Освітньо-професійна програма 014.01. Середня освіта. Українська мова і література. Рівень вищої освіти – другий (магістерський). URL: https://drive.google.com/file/d/16jXotJ7SM1_u_e_Zq5z_S-QNXWVBriol/view. (дата звернення: 02.12.2022).
Osvitno-profesiina prohrama Serednia osvita. Ukrainiska mova i literatura. Riven vyshchoi osvity – druhyi (mahisterskyi) [Educational and professional program 014.01. Secondary education. Ukrainian language and literature. Level of higher education – second (master's)]. Available at: https://drive.google.com/file/d/16jXotJ7SM1_u_e_Zq5z_S-QNXWVBriol/view.
5. Федорченко Ю. Про підходи до формування і реалізації університетських освітніх програм. URL: <http://education-ua.org/ua/component/content/article/12-articles/1283-pro-pidkhodi-do-formuvannya-i-reali-zatsiji-universitetskikh-osvitnikh-program>. (дата звернення: 12.01.2023).
Fedorchenko, Yu. Pro pidkhody do formuvannia i realizatsii universytetskykh osvitnikh prohram [About approaches to the formation and implementation of university educational programs]. Available at: <http://education-ua.org/ua/component/content/article/12-articles/1283-pro-pidkhodi-do-formuvannya-i-reali-zatsiji-universitetskikh-osvitnikh-program>.

Lilik Olha

ORCID 0000-0002-5187-1944
Researcher ID QGB-0015-2022

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor of the Department of Ukrainian Language and Literature
T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: lilik8383@ukr.net

Sazonova Olena

ORCID 0000-0001-6633-2348

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Ukrainian Language and Literature
T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: olena-olena.09@ukr.net

PLANNING, ORGANIZATION AND IMPLEMENTATION OF EDUCATIONAL ACTIVITIES FOR THE TRAINING OF MASTERS (TEACHERS OF THE UKRAINIAN LANGUAGE AND LITERATURE)

The article outlines the features of planning, organization and implementation of educational activities for the training of masters (teachers of the Ukrainian language and literature). **The purpose** of the publication is to demonstrate how the recommendations of the Ministry of Education and Science of Ukraine regarding the modernization of higher education, rethinking theoretical approaches and the accumulated work practices of educational institutions for the preparation of candidates for the second level of higher education are taken into account, and the educational program is agreed in accordance with the credit-module system within the scope of the implementation of the OPP by subject specialty 014.01 Secondary education (Ukrainian language and literature).

Methodology. In the process of scientific research, a complex of various methods was used, which ensured the reliability and objectivity of the research, in particular: analysis of the regulatory and legal framework and scientific literature – in order to determine the state of development of the problem and prospects for its research; comparison – to compare the views of different scientists on the investigated problem; induction and deduction, systematization and generalization – for formulating conclusions.

The research was carried out on the basis of a combination of the provisions of a number of methodological approaches, in particular: competence (to determine the integral, general and professional competences of the students of education), activity (involvement of stakeholders, graduates and students in the discussion and evaluation of the educational program), axiological (taking into account the peculiarities of the formation of «flexible skills» and value-viewpoints of future language teachers) – which are applied on the basis of complementarity and compliance with the purpose of the study.

Scientific novelty. The authors of the article characterized the educational and professional program 014.01 Secondary education. Ukrainian language and literature, which is implemented on the basis of the Chernihiv Collegium National University named after T.G. Shevchenko was accredited in 2021 by the National Agency for Quality Assurance of Higher Education, in the context of today's requirements and European integration processes.

Conclusions. The article emphasizes the original elements of the program, offers a few selective educational disciplines for familiarization. It was established that the program is not frozen and hermetic, it is focused on determining the level of assimilation of the system of scientific knowledge, which characterizes the general foundations of pedagogy; elucidation of the level of formation of the system of analytical, prognostic, projective and reflective skills that determine the level of the teacher's theoretical activity; elucidation of the level of formation of the system of organizational and communicative skills, which characterize the practical readiness of the teacher of the Ukrainian language and literature of the high school to perform his functions.

Key words: educational program, teachers of Ukrainian language and literature, master's degree, educational components, selective components, qualification work.

Стаття надійшла до редакції: 29.04.2023

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор С.І. Стрілець